

Opening Dijkhuis Jaarsveld op 8 september 2012

Geachte heer Poelman,
Geachte burgemeester Westerlaken-Loos
Geachte meneer Hylkema
Geachte inwoners van Jaarsveld

Dames en heren,

“In de Lopikerwaard, achter de IJsselstroom, daar ligt een zware kruishoef met brede lage stalling, twee vijfroeis hooibergen, zomerhuis en open wagenschuur, te midden van het vette land.”

De eerste zin van het boek ‘Het wassende water’ van Herman de Mann. En al slaat de tekst niet direct op dit dijkhuis, het is niet verbazend dat regisseur Bram van Erkel bij de verfilming van het boek aan dit gebouw moest denken.

Wat was er meer geschikt dan dit monumentale dijkhuis voor een verhaal wat niet alleen zo verbonden is met dit gebied, maar ook met het waterschap.

Gebouwd in de karakteristieke renaissancestijl die in het begin van de vorige eeuw zo populair was. Middenin de Lopikerwaard, waar het verhaal zich afspeelt.

En zo veranderde hij het dijkhuis bij de opnames in 1986 tijdelijk in boerderij Water-Snoodt als decor voor de serie van het wassende water.

Van alle kanten is dit bijzondere gebouw te bewonderen in de serie. Met zijn karakteristieke trapgevel, kruisvensters en natuurstenen details in de gevel speelt het huis een grote rol in de serie.

Samen met het stenen wachthuis, de zwarte schuur, de woning en de paardenstal is het te zien in de serie die een verhaal verteld van Gieljan Beijen.

Een verhaal over een man die werd teleurgesteld in de liefde, in zijn familie en zijn geloof.

Maar ook een verhaal over een man die als vervangend dijkgraaf de beslissing durfde te nemen om zijn eigen Lopikerwaard onder te laten lopen om daarmee Oudewater en Utrecht te beschermen van de rampspoed door overstroming. Om deze steden te beschermen van het wassende water.

Een prachtige dramaserie over het leven in een andere tijd. Een tijd waarin bezit een grotere rol speelde dan de liefde. Een tijd waarin het water een constante bedreiging vormde. Een tijd waarin het Peilschaalhuisje hierachter en de houten paal hiervoor van groot belang waren voor het leven achter de dijk.

Een tijd waarin niemand had kunnen vermoeden dat we nu zogenaamde livedijken zouden hebben in onze provincie.

Dijken met sensoren erin zodat de inspecteurs vanachter hun computer kunnen meten hoe het zit met de waterspanning, temperatuur en de stabiliteit.

Op elk moment van de dag kunnen de dijk en het water in de gaten worden gehouden, zonder dat er ook nog maar een van de ambachtelijke instrumenten van de waterbeheerders aan te pas hoeft te komen.

Een proef met een paar dijken in de provincie Utrecht laat nu al zien dat dit kan. De technische ontwikkeling gaat snel en ik kan me zo voorstellen dat het niet lang duurt of ook de dijk die hierlangs loopt is uitgerust met de technische snufjes die dit mogelijk maken.

De functie die dit dijkhuis ooit had toen het werd gebouwd is door eerdere ontwikkelingen en veranderingen in de organisatie van onze waterschappen al vervallen, en met zulke ontwikkelingen natuurlijk alleen nog maar meer. Maar dat betekent zeker niet dat dit dijkhuis daarmee overbodig is geworden.

Misschien wordt het peilschaalhuisje niet meer gebruikt om via een luik in het dak de waterstand precies af te kunnen lezen zonder last te hebben van golfslag.

Misschien wordt dit gebouw niet meer gebruikt als waakhuis waar het dijkleger wordt gehuisvest in perioden van hoog water.

Misschien wordt het dijkhuis niet meer gebruikt als opslagplaats voor materialen om te gebruiken bij een mogelijke dijkdoorbraak.

Wel vertelt dit dijkhuis, met al zijn bijgebouwen, het verhaal van het water. Het verhaal van de dijk. Het verhaal van het dijkbestuur, de provincie en het waterschap. Het verhaal zoals ook Herman Man dat heeft geprobeerd te vertellen.

Net zoals de functie van het waterschap verandert, verandert ook de functie van het dijkhuis. En net zoals de Waterschappen en de Provincies wat verder van elkaar af komen te staan, is het dijkhuis wat verder van het waterschap komen te staan.

Dit betekent echter niet dat de samenhang er niet meer is, want één ding zal altijd centraal blijven staan: het water.

De liefde voor het water is iets wat de provincie en het waterschap altijd zullen blijven delen. En dat zie je terug in dit monument. Ik ben er trots op dat we samen hebben kunnen zorgen voor het behoud hiervan.

Dit historische pareltje is niet voor niets gerestaureerd. Wij hebben bijgedragen aan deze restauratie niet alleen omdat het gebouw typerend is voor onze regio en daarin een toegevoegde waarde heeft.

Maar juist ook omdat er een herbestemming is voor het monument. Het gebouw wordt levend gehouden en beleefbaar gemaakt. Waarmee ook het onderhoud in de toekomst is gegarandeerd.

Het stenen wachthuis met de zwarte schuur krijgt de functie van expositieruimte en biedt straks de mogelijkheid om groepen te ontvangen met belangstelling voor cultuurhistorie.

Hierbij is het leuke dat de bijeenkomsten worden georganiseerd met en door de vrijwilligersvereniging van Lopik. Een prachtig initiatief.

De woning en de begane grond van het dijkhuis waren al verhuurd als kantoor, na de restauratie kan dit worden uitgebreid wat zorgt voor 20 extra arbeidsplaatsen.

Wandelaars en fietsers kunnen wat komen eten en drinken en kunnen in het bezoekerscentrum meer leren over het waterschap, de dijken en het gebied. Voor ieder wat wils. En voor ieder zijn eigen manier om het verhaal te horen.

Meneer Poelman,

Mag ik u van harte feliciteren met uw nieuwe dijkhuis. Want al is het dijkhuis al lang niet meer de ambtswoning van de dijkgraaf, het dijkhuis zal altijd een beetje van u blijven.

Beste dames en heren, inwoners van Jaarsveld en Lopik,

U ook gefeliciteerd met dit bijzondere monument. U kunt trots zijn op dit gebouw wat uw historie kenmerkt en laat zien.

Deze restauratie heeft er niet alleen voor gezorgd dat het gebouw bewaard blijft. Deze restauratie heeft er ook voor gezorgd dat het verhaal wat bij het gebouw hoort bewaard blijft.

Maar bewaarde verhalen zijn pas wat waard op het moment dat ze ook verteld worden. En de nieuwe bestemmingen van dit gebouw zorgen daarvoor.

Het eerste verhaal wordt al verteld naast het provinciale wapen op de naar de dijk gekeerde gevel. De tekst op de

gevelsteen vertelt in één zin de essentie van het bestaan in ons land en in onze provincie:

“Vivo Leo Cespite Tutus”

De Hollandse leeuw is veilig achter de groene zoden van de dijk.

En dat blijft hij.